

Védett 'plánták' kötetnyi csokra Vasból

KULCSÁR LÁSZLÓ, MESTERHÁZY ATTILA, KESZEI BALÁZS, KIRÁLY GERGELY, BALOGH LAJOS (2022): *Vas megye védett növényei*. Szülőföld Könyvkiadó, Szombathely – Sárvár, 565 pp. ISBN: 9786156172396

Nem titok, hogy hazánk botanikai feltártsága jelentős eltérésekkel bír. Viszonylag kevésolyantájegységünk van, mint a Vas megye (egykor és immár ismét „Vas vármegye”) által teljesen vagy részben lefedett tájak, ahol a flórakutatás közel négy és fél századra nyúlik vissza. Amíg az ország keleti részeit a sorozatos sorscsapások visszavetették a fejlődésben, itt – jobbra nemesi mecenatúra eredményeképp – a természettudományi feltáromunkák európai színvonalat értek el, elegendő csak Clusius, Freh, Waisbecker, Borbás és Gáyer korszakos munkáira utalni. A megye növénytani ismerete szerencsére idővel összekapcsolódott az érintett tájak, élőhelyek értékeinek

védelmével is; e munkák közül kiemelkedik Jeanplong József és Horváth Ernő épp 60 éve megjelent munkája („Vas megye ritka és védelmet érdemlő növényei”). A növénytani feltáromunka és a pusztuló értékek védelme ettől kezdve kéz a kézben járt, mely munka egyik legújabb, „ízletes gyümölcset” mutatjuk be a jelen recenzióban. A szerzőgárda botanikusai mind a térségben élnek és alkotnak, így munkájukkal a saját lakókörnyezetük ismeretanyagát is bővítették. A könyv olvasása során több helyen – például a megye élőhelyeinek természetvédelmi

kérdéseit taglaló fejezetben – tetten érhető a több évtizedre visszanyúló személyes tapasztalat és lokálpatriotizmus.

A munka első része a klasszikus flóraművek szerkezetét követi: a természetföldrajzi vázlat után a minden szempontból határvidéket képező tájak növényföldrajzi kérdései kerülnek összefoglalásra, melyet a kutatástörténet rövid, de igen alapos ismertetése követ. Ezután hangsúlyos részként jelentkezik a már említett természetvédelmi fejezet, ahol a főbb élőhelytípusok, vizes élőhelyek, erdők, gyepek és szántók tájtörténetéből kiindulva, a növényzet és benne a flóra változásának – sokszor sajnos szomorú – történetét lehet megismerni (pl. a lápok vagy a hagyományos kisparaszti gazdálkodás keretében létrejött erdők eltűnéséről, visszaszorulásáról olvashatunk).

A könyv fő fejezete – amely közel 450 oldalt ölel fel – a megye területén egykor és ma élt 272 védett növényfaj ismertetését tartalmazza egységes szerkezetben (rövid magyarázóval ellátva). Számos hasonló hazai és külföldi munka piktogramokkal jelez egyes tulajdonságokat (pl. élőhelypreferencia, virágzási idő); itt ez hiányzik, de mivel az egyes ismérvek (alaktani jellemzés, a virágzás, valamint a spóra- vagy termésérés időszaka, élőhely, magyarországi és Vas megyei előfordulás, veszélyeztetettség és védelem, veszélyeztetettségi besorolás, természetvédelmi érték) jól tagoltan, két hasámban kerültek tördelésre, így e fejezet olvasása, tanulmányozása gördülékeny, hiányérzet az olvasóban nem marad. Az egyes növényfajokat egyoldalnyi terjedelemben ismerteti, ahol egész oldalas fényképet szerepeltetnek, ott a szöveges kifejtésre valamivel több hely jutott. A fejezet értékét külön növeli, hogy megyei elterjedési térkép is készült minden fajhoz, mely a hazai flórakutatásban is használt, közép-európai flóratérképezési hálórendszert követi, az egyes fajoknál az adott észlelésre vonatkozó idősík megjelölésével (1965 előtti, 1965 és 2000 közötti, valamint 2000 utáni aktuális adat feltüntetésével). Végül a megye területén bizonytalan előfordulású 24 védett növényfaj rövid ismertetésére is sor kerül. Vas megye határfekvéséből adódóan – bővítve a lehetséges „felhasználói kört” – az egyes fajok ismertetésénél azok német, horvát és szlovén nyelvű nevei is szerepelnek, továbbá a kötet végére a fentebbi nyelvű és angol összefoglalók is készültek. A könyv irodalomjegyzéke igen gazdag, csak a vasi flórakutatás történetét bemutató fejezet több mint 260 referenciát tartalmaz. A könyv tudományos ismeretterjesztő jellegéből adódóan a tudományos szakszavak jelentős részének rövid magyarázata is megtalálható a lábjegyzetekben (pl. potenciális vegetáció, dealpin elemek).

Méltán reméljük, hogy e (súlyában is jelentős; 1660 gramm!) műves munka a megye határain túl is széleskörű olvasóközönséget vonz, és esetleg hasonló jellegű összefoglaló művek megírására sarkall természetvédő, botanikus kollégákat az ország más részein is. A változó tájak növényzetének dokumentálásában igen

komoly értékeket mutat e kötet, szívből kívánom, hogy a benne felhalmozott ismeretanyag újabb felmérésekre biztassa a jelen és következő nemzedékek botanikusait, mely alapul szolgálhat a természetvédelmi törekvések eredményes megvalósításában is.

Schmotzer András
Bükk Nemzeti Park Igazgatóság
E-mail: schmotzera@bnpi.hu